

Sprawozdania

SPRAWOZDANIE Z OGÓLNOPOLSKIEGO SPOTKANIA NAUKOWEGO STOWARZYSZENIA TEOLOGÓW MORALISTÓW Warszawa – Bielany, 12-14.06.2011 r.

Tegoroczne spotkanie Stowarzyszenia Teologów Moralistów (STM) odbyło się w dniach 12-14 czerwca w Warszawie na Bielanach, a przedmiotem rozważań były „Strategie argumentacyjne w chrześcijańskiej bioetyce”.

Wieczór pierwszego dnia dał okazję do odprawienia wspólnej niedzielnej eucharystii, a jej głównym celebransem był przewodniczący STM, ks. prof. dr hab. Ireneusz Mroczkowski. Wieczorem natomiast odbyła się prezentacja najnowszych publikacji członków STM.

Porannej mszy świętej kolejnego dnia, 13 czerwca, przewodniczył ks. abp Henryk Hoser, biskup warszawsko-praski. Ksiądz arcybiskup podkreślał swoją bliskość i łączność ze STM oraz wyraził pragnienie, aby prace prowadzone przez nie służyły integralnie rozumianemu życiu, które w różnych wymiarach jest zagrożone przez rozmaite ideologie dominujące we współczesnej kulturze.

Otwierając symposium, prof. Mroczkowski odwołał się do symboliki i znaczenia tekstów zaczerpniętych z liturgii święceń diakonatu: przekazaniu księgi Ewangelii towarzyszą słowa stanowiące zaproszenie do jedności pomiędzy nauczaniem i życiem, co w szczególności odnosi się do nauczania moralnego i ochrony życia. Ksiądz prof. dr hab. Henryk Skorowski, rektor UKSW, wyrażając radość z odbywającego się na terenie uniwersytetu spotkania moralistów, podkreślił narastający problem odchodzenia ludzi od całokształtu moralnego nauczania Kościoła, w szczególności w kwestiach związanych z licznymi nowymi problemami moralnymi.

Następnie prof. dr hab. Andrzej Paszewski (Instytut Biochemii i Biofizyki PAN) wygłosił referat zatytułowany „Znaczenie danych empirycznych w argumentacji bietycznej”. Profesor Paszewski, odwołując się do licznych i najbardziej kontrowersyjnych problemów szczegółowych, m.in. antykoncepcji, eutanazji, homoseksualizmu, *in vitro*, starał się pokazać brak oczywistości wszelkich definitywnych rozwiązań, w tym także wynikających z nauczania Kościoła. Prelegent uświadamiał konieczność zacho-

wania wrażliwości na problemy i sposób myślenia współczesnych ludzi, szczególnie przy sposobie argumentacji kwestii moralnych. Mówca zauważał, że często sami naukowcy czują się upoważnieni do przejęcia „jurysdykcji” w sprawach moralnych wynikających ze szczegółowych i konkretnych kwestii, będących przedmiotem ich badań.

Następnie ks. dr Piotr Kieniewicz MIC (KUL) przedstawił referat „Sposoby argumentacji antropologicznej w bioetyce”. Zwracał on uwagę na potrzebę zachowania precyzji przy jednoczesnej trosce o zrozumiałość przedstawionego dyskursu oraz solidnego odwołania się do przemyślanej antropologii, która umożliwi tego rodzaju dyskurs, pozwala na uporządkowanie terminologii oraz wykorzystywanie przemyślanej argumentacji w sporach dotyczących kwestii bioetycznych. Kolejny referat zatytułowany „Istota argumentacji teologicznej w bioetyce” wygłosił ks. prof. dr hab. Andrzej Muszala (UPJPII). Prelegent zaznaczył różnicę perspektywy w podejściu do bioetyki: w odróżnieniu od empiryzmu prof. Paszewskiego oraz filozoficznego ujęcia dr. Kieniewicza, celem jego referatu było pokazanie teologicznego spojrzenia na kwestie związane z ochroną życia. Rozpoczynając od starożytnego poglądu na temat rozumienia początku życia, mówca wskazał na interesujące podobieństwo pomiędzy Arystotelesem (*O rodzeniu zwierząt*, 729a) oraz Księgą Hioba (10,10). Wyjaśniając także znaczenie greckiego słowa *farmazon*, prof. Muszala pokazał trop prowadzący do praktyki spędzania płodu poprzez podanie trucizny. Zakaz takiej praktyki, obecny już w samej przysiędze Hipokratesa, daje się dzięki tej interpretacji odnaleźć także w pierwotnych tekstach chrześcijańskich, np. *Didache* czy *De anima* Tertuliana (XXV, 4-8). Teologiczne spojrzenie na początek życia podkreśla jedność i komplementarność jednoczącego wymiaru aktu miłości małżeńskiej z płodnością. Mówca podkreślił wagę pytania o przyczynę zachowania takiego porządku i wynikające z niego konsekwencje, m.in. odrzucenie metody *in vitro* (por. *Donum vitae* II, B, 5). Wskazując na różne możliwe płaszczyzny porozumienia w publicznych dyskusjach i debatach na te tematy, prelegent podkreślał potrzebę rozróżnienia i ochrony poglądów *stricte* katolickich od ich umiętnego wprowadzania na poziomie społecznym i prawniczym. Podkreślił również zgodność i spójność autorytetów w zakresie teologicznego nauczania dotyczącego spraw życia i bioetyki.

Popołudniowe rozważania rozpoczęte zostały od referatu dr. Michała Królikowskiego (UW) „Strategie argumentacyjne w rozumowaniu prawniczym dotyczącym zagadnień bioetycznych”. Prelegent podkreślał konstytucyjną gwarancję przypisaną godności człowieka, opisaną jako wrodzona i niezbywalna. Zauważał jednocześnie, że „ludzka godność” może być, wraz z innymi prawami, które z niej wynikają, różnie odczytywana i stosowana, z możliwością „przeciągania linii” dzięki zastosowaniu manipulacyjnej siatki pojęć, np. w opisie samego człowieka. Inaczej bowiem traktuje się w prawie człowieka, inaczej dziecko (winno być bardziej chronione) i jeszcze inaczej embrion, który – co paradoksalne – jest najmniej chroniony. Potrzebna jest stosowna modyfikacja tych konstrukcji prawnych i proceduralnych, jak wskazuje encyklika *Veritatis splendor*.

Po krótkiej dyskusji odnoszącej się do wygłoszonych referatów następnym punktem programu było świętowanie jubileuszy teologów moralistów: ks. prof. dr. hab.

A. Marcola, ks. prof. dr. hab. Mariana Graczyka oraz ks. prof. dr. hab. Jerzego Troski. Laudacje wygłosili: ks. prof. dr. hab. Piotr Morciniec, ks. prof. dr. hab. Paweł Góralczyk oraz ks. dr. hab. Andrzej Bohdanowicz. Następnie odbyło się ogólne zebranie, podczas którego omówione zostały bieżące sprawy STM.

Kolejny dzień obrad rozpoczęła ponownie msza św. z biskupem, tym razem był to ordynariusz łowicki, prof. dr. hab. Andrzej Dziuba, przewodniczący Rady Naukowej KEP. Temat kolejnego referatu „Bioetyka w nauczaniu Magisterium Kościoła Katolickiego” został podjęty przez bp. prof. dr. hab. Józefa Wróbla (KUL). Odwołując się do nauczania kolejnych papieży, poczynając od Piusa XII i ze szczególnym podkreśleniem Jana Pawła II, oraz przypominając m.in. dokumenty wydane przez Kongregację Nauki Wiary, ksiądz biskup podkreślił bogactwo nauczania Magisterium, które z uwagą śledzi kwestie moralne oraz reaguje w tych sprawach; jest to nauczanie bardzo starannie przemyślane i spójne.

Kolejnym mówcą był ks. dr. Damian Bryl (UAM Poznań), który przedstawił zagadnienia związane z problemami bioetycznymi w konfesjonale. Doktor Bryl wskazał na całe spektrum zagadnień związanych z tą problematyką: od różnorodności grup penitentów (małżonkowie, dawcy biologiczni, personel), przez różną sytuację i stan duchowy osób przystępujących do spowiedzi, do wreszcie rozlicznych i często nowych problemów bioetycznych. Jednym z takich problemów wskazanych przez prelegenta było rozumienie zadośćuczynienia oraz żalu za grzechy w kontekście *in vitro*.

Ostatnim naukowym punktem programu była dyskusja panelowa na temat będący zarazem tytułem całego tegorocznego zjazdu moralistów: „Strategie argumentacyjne w chrześcijańskiej bioetyce”. Tej części spotkania przewodniczył ks. prof. dr. hab. Piotr Morciniec (UO Opole), a zaproszeni do stołu prezydialnego zostali: bp prof. dr. hab. Józef Wróbel, ks. prof. dr. hab. Andrzej Muszala, ks. dr. hab. Tomasz Kraj, ks. dr. Piotr Kieniewicz, ks. dr. Damian Bryl. Dyskusja panelowa wskazała na trudności związane z wypracowaniem jednorodnej taktyki wobec problemów bioetycznych. Prelegenci zwrócili uwagę na rozdzielenie kompetencji podejścia naukowego i teologicznego wraz z troską o to, aby dobrze formować sumienie ludzi poprzez rzetelną informację dotyczącą wymogów wynikających z wiary. To nauczanie winno uwzględniać większą niż onegdaj potrzebę rozumienia go przez ludzi; stąd potrzebna jest większa niż kiedyś cierpliwość i konkretność w uzasadnianiu i dokładniejszym wyjaśnianiu nauczania Kościoła. Podkreślona została przy tym rola jasnego i klarownego nauczania, konieczność zwracania uwagi na sam styl i język takiego uzasadnienia: aby był on mniej zimny i zdystansowany wobec problemów ludzi, ale cieplejszy i bardziej dostosowany do delikatnych problemów i bolesnego przeżywania ich przez ludzi, którzy znaleźli się w bardzo różnych sytuacjach życiowych. Podkreślano również rolę dobrej filozofii i antropologii, które zostały wypracowane jako fundament położony pod wszelkie już bardziej konkretne rozstrzygnięcia tej materii w nauczaniu i dokumentach Magisterium.